

BISERICĂ ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Academiile Teologice.

Intotdeauna când e vorba de reorganizarea învățământului teologic, ne trezim ca din senin cu tot felul de argumente contra academiilor teologice din Ardeal. Lucrul pare foarte curios când ne gândim, că din punct de vedere al evoluției naturale al învățământului teologic, academiile sunt tipul cel mai indicat și corespunzător stărilor dela noi, ceea ce a și fost recunoscut atunci când s'a preconizat ca actualele seminarii să fie transformate treptat în academii. Deci atacul contra academiilor ardeleni își are un motiv dintr'un alt domeniu. Nimeni nu îndrăznește să-l mărturisească. Iată însă că pr. prof. I. Popescu-Mălăești pune prin ziarul „Curentul“ problema pe față. Pentru ce nu sunt bune academiile teologice ardeleni? Pentru că sunt sub directa și imediată influență și control ale chiriarhului local, ceea ce constituie o piedecă pentru progresul cultural, care nu poate fi garantat de cât prin puterea statului în școlile bisericăști. Aceasta este ideea predominantă în articolul pr. prof. Mălăești.

Raportul dintre Biserică și Stat este o problemă care încearcă să fie scărmanată cu anumite intenții, dar de aceasta nu mă pot ocupa acum.

Raportul dintre școlile cu caracter teologic pe de o parte și Biserică și Stat, pe de altă este însă o problemă vitală și o spaimă pentru facultatea noastră de teologie din București.

Pe când eram președinte al societății studenților în teologie la București am organizat o serie de conferințe. Unul dintre conferențieri era și părintele Nae Popescu, acum profesor, atunci director al cancelariei sf. Mitro-

polii. La conferința pr. N. Popescu invitase și pe I. P. S. Dr. Miron Cristea, mitropolit primat al Bisericii ortodoxe române. Conferința nu s'a putut ține. Am fost nevoit s'o contramandez, pentru că onorata facultate de teologie nu a admis ca un preot și cu mitropolitul primat să vie în contact cu studenții pe această cale. Am avut câțiva domni profesori de partea mea, însă majoritatea m'a strivit. Am înțeles că între Mitropolie, adică Biserică și facultatea de teologie există o bubă. Buba aceasta erupe din când în când, însă vrea să arunce veninul cât mai departe de locul infectat.

Părintele prof. Mălăești a ridicat problema cu tot curajul și iubirea de adevăr, care-l caracterizează: stat, biserică, școală. Il rugăm să ne elaboreze un studiu asupra acestei probleme. Până atunci îl asigur, că școala teologică sub aripele bisericii nu este împiedecată în progres cultural. Biserica a ajutat și încurajat cultura teologică.

Universitatea din Oxford este o universitate particulară. Renumele ei datează de atunci de când toți studenții ei erau teologi. Mai toate fundațiunile oxfordene sunt la origină bisericăști. Și astăzi majoritatea școalelor primare și secundare din Oxford sunt confesionale. În toată Anglia este așa. Sunt colegii teologice în diferite orașe fără universități. Avem și noi o facultate teologică la Chișinău. Iar dacă în Ardeal avem academii cărora li se aduce vina, că stau sub influența chiriarhului, ce crimă culturală este aceasta? Nu au fost oare Vlădicii noștri printre cei dintâi cărtu-

rari ai neamului? Cine au scris în afară de Vlădici monumente ortodoxe?

Dacă ne stă un spin în ochiu nu trebuie să vărăm unul și în ochiul altuia, ci să-l scoatem pe al nostru.

Academiile teologice din Ardeal au o bază mult mai solidă decât neînțelegerile locale. Ele corespund progresului societății și vieții noastre religioase de azi, după o experiență de peste o sută de ani.

Statul și biserica trebuie să conclueze la menținerea și ridicarea acestor instituții nu la distrugerea lor, iar dacă facultatea de teologie din București se teme de vre-o influență nefastă a Bisericii să-și discute această problemă direct, nu îndreptându-și tunul asupra Academiei din Ardeal.

Vintilă Popescu
prof.

Cultura Satelor Noastre.

CAP. I.

Introducere.

Precum în trecutul neamului nostru legătura cu pământul pe care l-a avut din moștrămoși, a constituit pentru țăranul nostru singura forță, prin care a rezistat tuturor împrejurărilor grele, așa și în viitor aceeași legătură îi va consiliu nădejdea și încrederea, dar pe lângă aceasta, cultura îi va fi unul din cele mai importante bunuri.

Purtătorii de cuvânt ai spiritualității românești sunt de acord, când accentuiază că în statul român de după războiu nu ajunge să se accentueze problemele economice și politice, pentru că împroprietărirea și votul universal numai prin cultură îl vor ridica pe țăran la starea dorită.¹⁾

Ideologia statului român de azi, cere stabilirea unor raporturi mai firești între țărani muncitori de pământ și industriași și comercianți. Profesorul Rădulescu-Motru spune, că „ideologia statului țărănesc cere cultură și igienă

pentru sate, fără ca prin aceasta să dușmănească orașele“.¹⁾

Este însă semnificativ, că necesitatea culturalizării satelor prea se leagă de votul obștesc și de împroprietărire, ca și cum cultura ar fi un mijloc auxiliar al votului universal și al împroprietării. Noua lege a învățământului primar și normal în expunerea de motive spune: „Votul obștesc și împroprietărirea cer democratizarea învățământului, adică răspândirea cât mai largă a culturii în straturile adânci ale popoului. Statul modern democrat vrea ca toți cetățenii fără deosebire de credințe religioase, stare economică, sau socială, să participe efectiv la viața politică și ca toate valorile dela sate ca și dela orașe, să poată circula nestânjenite, pentruca fiecare să poată contribui, în măsura puterilor și aptitudinilor sale, la progresul țării“.²⁾

Ar fi să mărginim sferile culturii, dacă numai votul obștesc ar cere țăranului să aibe cultură. Noi ne bucurăm că dl profesor G. G. Antonescu mil tând pe lângă necesitatea culturii, admite concepția lui Pestalozzi, care spune că factorul cultural are precăderea în stat față de cel economic-politic. Cultura este chemată să păstreze echilibrul ca nu cumva egoismul să mărească primejdia bunurilor materiale.³⁾

Noi ca reprezentant al Bisericii am ținut să publicăm tratatul acesta, studiul acesta, pentru că suntem convinși, că alătura de școală și bisericii îi revine un rol important în culturalizarea satelor. Adevărat că dl G. G. Antonescu odată zice că factorul esențial al culturii trebuie să fie școala.⁴⁾ Dar dl Antonescu într'un studiu al său nu uită nici de preoți: „Prin noua organizare a Ministerului Culturii se tinde la o intensificare accentuată a propagandei culturale în masele populare. Agenții principali ai acestei opere de culturalizare trebuie să fie învățătorul și PREOTUL“.⁵⁾

Și ne bucurăm îndeosebi că marele sociolog român, dl prof. univ. Dr. Dimitrie Gusti

¹⁾ C. Rădulescu-Motru: Ideologia Statului român. București 1934 p. 21.

²⁾ G. Antonescu: op. c. pag. 181.

³⁾ Antonescu: op. cit. p. 177.

⁴⁾ Antonescu: op. c. p. 31.

⁵⁾ Antonescu: op. c. p. 205.

¹⁾ Numai prin cultură știe țăranul să-și cultive pământul să fie conștient de votul său. Vezi: G. G. Antonescu: Educație și Cultură București 1928 p. 80.

În discursul său din senat, ținut în 16 Iunie 1933 asupra organizării culturii, a spus: „*în această acțiune culturală cea mai rodnică colaborare se așteaptă dela învățători și preoți, cari trebuiesc chemați a-și da obolul lor întreg*“¹⁾

Acelaș distins sociolog spune în alt loc, că satul românesc trebuie organizat de jos în sus „*în domeniul sănătății, al muncii economice, al RELIGIEI și moralității și al școlii și intelectului*“.²⁾

Când distinși reprezentanți ai spiritualității românești fac apel la concursul Bisericii și reprezentanților ei, nu putem să nu ne spunem cuvântul asupra problemei culturale la sate. Azi se cere ca, chiar organele administrative să se ocupe nu numai de încasarea impozitelor, dar să se cugete și la starea materială, morală a poporului. Se cere medicului să se ocupe nu numai de bolnavii săi, ci de ridicarea stării poporului întreg. Cu atât mai mult se impune deci preotului să se intereseze de cultura poporului, făcând pe acest popor să înțeleagă, că în sufletul său se găsesc valori morale, legi obligatorii, de valoare veșnică, pe cari trebuie să le îndeplinească. Și cultura este realizarea socială a valorilor morale. Deci nu este vorba de valori utilitariste, hedonistice. Căci un om nu valorează numai în măsura în care aduce folos economic, material societății. Despre un om nu ajunge să afirmi că este un cetățean „util“ al țării fiind bogat, căci sunt bunuri și valori mai de preț decât utilitatea economică, practică. Onoarea, sănătatea, dreptatea, jertfirea de sine sunt mai de valoare și dacă le pierdem pe acestea, nici un rost nu mai au valorile materiale.

Cu alte cuvinte, cultura trebuie să fie etică, sporind cunoștințele poporului, clarificând concepția lui de viață, ducându-l la aceea stare a sufletului, când omul are sentimentul că a ajuns în posesia unor bunuri, cari sunt bunuri și valori prin ființa lor întreagă, adică sunt bunuri în sine.

Cercurile oficiale n'au avizat în măsură

¹⁾ D. Gusti: Un an de activitate la Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor 1932—1933. București 1934 p. 561.

²⁾ D. Gusti: op. c. prefață p. XIX

destul de largă la concursul Bisericii în difuzarea culturii, iar pe de altă parte să nu uităm că scopul vieții omenești cere mai presus de spațiu și timp necesitatea difuzării culturii în popor. Perspective superioare cer răspândirea culturii, dar și starea actuală a satelor noastre. În sate domnește interesul omeneșc menajat de politicianism, iar pe de altă parte setea de cultură a țăranului este nemărginită. Și această sete nu poate fi stămpărată decât prin dorința după desăvârșire. Natura omenească își are dorințele sale, aspirațiile sale. Față de validitatea lor forțată numai ordinea rațională a lumii spirituale oferă garanții suficiente, ceea ce înseamnă biruința spiritualității asupra firii animalice. Biruința aceasta nu poate să fie decât evoluția consecutivă a dualismului firii noastre omenești, adică o dezvoltare armonică intelectuală, sentimentală și morală.

Lucrarea noastră va accentua neconținutul laturii religioasă-morală în opera de culturalizare, pentru că dorințele omului ce tinde spre desăvârșire nu-și află satisfacția în fenomenele vieții naturale. Fenomenele vieții naturale sunt mărginite, și nici o teorie, nici monismul, nici evoluția, nici materialismul, nici selecțiunea naturală nu vor putea da răspuns satisfăcător asupra problemei omului și al scopului vieții lui.

De aceea cultura trebuie să fie și religioasă și trebuie să fie sprijinită de toți factorii cu răspundere. Am văzut de pildă că temeile conferințelor publice ale cercurilor învățătorescilor pe anul 1934—35 nu sesizează nici o problemă religioasă și nici vre-un raport oarecare cu cele religioase. Iată subiectele: 1. Importanța portului național, 2. Rolul radioului în viața sătească, 3. Selecționarea grâului și a porumbului pentru însămânțare. 4. Folosul grădinaritului. 5. Ingrijirea rațională a vitelor. 6. Rolul „Căminului cultural“ în viața satelor; 7. Igiena satului; 8. Importanța „Cărților fundare“; 9. Drepturile și datoriile sătenilor; 10. Drepturile românilor asupra pământului pe care-l locuiesc.

Noi preconizăm culturalizarea satelor prin colaborarea celor doi factori ai satului: preotul și învățătorul pe temeiul concepției creștine a vieții. De aceea în câteva capitole tratăm teo-

retic problema culturii sub raportul concepției profane despre lume și apoi arătăm concepția creștină. Pe urmă tratăm problema culturii la sate și dăm și unele soluții.

Accentuăm din nou necesitatea culturalizării satelor pe temeiul concepției creștine a vieții, căci numai Evanghelia Mântuitorului deschide izvoarele cele mai curate ale iubirii de oameni, purifică și sfințește morala și mângăie pe omul ce se luptă, suferă și nădăjduiește. Și dacă Măjestatea Sa iubitul nostru Rege Carol II a spus, că biserica a fost pivotul existenței noastre naționale, credem că este datoria bisericii să-și ia partea de muncă din culturalizarea satelor.

Reprezentanții școlii și ai bisericii ortodoxe românești ar trebui să se adune cât mai neîntârziat pentru a elabora un plan de muncă comună pe teren cultural, pentru ca poporul nostru la lumina Evangheliei să se bucure de adevărată viață în scumpa sa țară, România.

Freamătul codrilor și susurul apelor, belșugul grânelor, bogăția solului românesc, cu un cuvânt rodnicile materiale ale fertilității raiului Daciei, chiamă din adâncuri și bogățiile sufletului românesc. Căci nu se poate să nu bată la ochi contrastul atât de isbitor dintre bunurile materiale și șubrezenia celor spirituale, nu se poate să nu te miri, că pământul românesc este adăpost de ape bune iar locuitorii ei dela sate nu sunt destul de adăpați cu apele culturalei.

Noi vom discerne adevărul unic în această privință. Noi ne răzimăm pe o cunoaștere a realităților dela sate și ne vom bucura să contribuim cu ceea ce putem la îmbogățirea sufletului țaranului român, cari își trăiește viața între răsărit și asfințit de soare.

CAP. II.

Cultura și Duhul vremii.

Știința omenească în secolul al XX-lea a făcut progrese uriașe pe toate terenele, dar și pentru ea se potrivește adevărul, că unde este lumină multă este și multă umbră. Odată cu ușurarea traiului și înfrumusețarea vieții omului,

știința a făcut pe om prea încrezător în puterile sale.

Omul știind multe, a alunecat a crede că este atotștiitor și că nici o taină nu mai stă nedescoperită pentru el. Și este firesc, că dacă oamenii cu oare-care cultură se cred atotștiitori și nu mai au măsura lucrurilor, cu atât mai mult oamenii fără cultură și dispuși spre imitația altora, vor cădea în iluzia atotștiinței. Marele savant francez Du-Bois-Reymond în fața imensității tainelor neștiute a spus: „Ignoramus et semper ignorabimus“.

Știința omenească este deci foarte departe de a ști totul. Și dacă un matematician ilustru ca Gauss, un mare astronom ca Secchi, fizicieni mari ca Volta și Ampère, geologi ca Werner și Cuvier, naturaliști ca Baer și Humboldt, medici ca Hufeland și Pasteur, filosofi ca Jacobi, Schelling, istorici ca Ranke și Selzer, bărbați de stat ca Gladstone și Bismarck, poeți ca Goethe și Schiller, respectă credința în Dumnezeu și sunt modești, cât de stranie trebuie să ne pară părerea unor oameni cu știință mai puțină, cari voiesc să elimine pe Dumnezeu din lume, având pretenția că misterele din univers nu mai există pentru ei.¹⁾

Iluzia de a ști totul are grave consecințe pentru viață. Cel ce crede că este atotștiitor, este încrezut și intolerant și socotește, că vederile lui trebuie să le accepte toată lumea. Din o asemenea socotință rezultă lipsa de respect a multor tineri pentru autoritate și lipsa lor de supunere. Ei sunt pretensivi, cu aspirații exagerate, recalcitranti, lipsiți de modestie, blândețe și lipsiți de armonie în sentimentele, cuvintele și faptele lor.

Autorii intelectuali ai revoluției franceze plecau dela teza, că ei știu tot și sunt perfecți, prin urmare ceilalți, cari au păreri opuse, sunt imperfecti și dacă nu se supun, trebuiesc ghilotinați.

Cel ce are iluzia atotștiinței, crede despre sine că este și atotdrept și orice crimă ar săvârși, are justificare. Dacă în Rusia de azi milioane de oameni mor de moarte groaznică, faptul se explică prin îngâmfarea conducăto-

¹⁾ Dr. H. Engel: Die grössten Geister über die höchsten Fragen.

rilor, cari cred că au aflat înțelepciunea su-
premă a vieții. Și totuși, om perfect, om de-
săvârșit nu poate să existe pe pământ. Fie-
care dintre noi este împovărat cu tot felul de
slăbiciuni, și cunoștințele ce le are, numai cu
greu le face ale sale. Ani și ani de zile ne
trebuie ca să ne luminăm mintea ca să ne
convingem că mare adevăr a spus Socrate:
„Atâta știu că nu știu nimic“.

Dar dacă pretenția aceasta că, știm și cu-
noaștem tot produce turburare și face amară
viața noastră a oamenilor din păturile de sus,
ea este cu atât mai primejdioasă când prinde
rădăcini în păturile de jos ale poporului, în-
cercând să-i răpească unicul dreptar al vieții,
credința în Dumnezeu.

Oamenii bisericii trebuie să recunoască
marile merite și avantajii ale științei omenești,
dat tot așa ei sunt obligați să combată exa-
gerările și neadevărurile pe cari le-ar putea
spune cineva în numele științei.

Se vorbește azi foarte mult și insistent
dinspre îndreptarea moravurilor între oameni,
dar această îndreptare nu va veni nici odată,
fără credința în Dumnezeu, pentru că omul fără
credință în Dumnezeu, este ateu și materialist
practic. Raiul pe care îl predică biserica, este
aici pe pământ, zice ateu și materialistul și
un asemenea om nu ține să mai dea seama
nimănui despre cugetele, vorbele și faptele
sale. Acestei pricopseli ateiste și materialiste li
corăspund apoi în viața socială o mulțime de
rele, ca ura, invidia, înșelăciunea, exploatarea
neomenoasă, omorul material și mai ales cel
moral. Omul ateu și materialist, desbrăcat
de conștiința muștrătoare este capabil de orice
rău și astfel nici o măsură de îndreptare nu
mai poate folosi la nimic. Cuvintele Sfintei E-
vanghelii rămân etern valabile: „După fruct
veți cunoaște pomul, pomul cel bun, aduce
roade bune, iar pomul cel rău va face
poame rele“.

Nu trebuie să facem multă teorie asu-
pra omului fără credință și lipsă de con-
știință, pentru că faptele lui îl vădesc. Tânărul
fără credință va ucide fără multă ezitare pe
părinții săi. O mamă fără credință și lipsită de
conștiință nu numai că nu grijește de copiii

săi, dar nici nu-i mai naște, ci îi distruge în
germene. Câte femei uită de orice demnitate,
de orice pudoare și n'au altă preocupare decât
să rămână multă vreme tinere și să se bucure
de bucuriile false ale vieții. Pentru ele, bu-
curiile adevărate, demnitatea și răspunderea de
mamă, sunt aproape necunoscute.

*Cultura științifică și tehnică este pe aripi
de vultur, dar cultura morală a dat aproape
faliment. Idealul moral nu prea interesează.
Spiritul public face caricatură din nevinovăție
și morală, sau nu se interesează de ele. Dar
faptul acesta constituie un rău incomensurabil
din punct de vedere moral. Au fost totdeauna
oameni cari au căzut în imoralitate, fiindcă
instinctul lor spre păcat este mare, sau ispita
a fost mare și n'au rezistat cu destulă tărie.
Unii ca aceștia se convertesc sau se distrug
dacă există un ideal moral care să-i ridice
sau să-i lovească. Dar în lipsa unui ideal
moral, păcatul devine programatic. În lipsa
unui astfel de ideal, omul nesianos râde de
cel serios, cel imoral de cel moral, în loc să-l
ia ca pildă și să-i urmeze lui. Și azi chiar și
în familia a intrat acest spirit materialist și
lipsit de morală. Trebuie deci să accentuăm
valoarea idealului moral și a binelui moral,
dar a idealului creștin.*

Dacă azi pe firmamentul culturii româ-
nești ca un luceafăr strălucește deviza, că po-
porul trebuie înfrățit cu cultura, noi ne *asociem*
dar accentuăm cu toată tăria, că tuturor ne
trebuie cultură întemeiată pe credință. Cultura
înseamnă în primul rând armonioasa desvol-
tare a aptitudinilor sufletești și trupesti, dar
armonizarea aceasta nu se poate face fără pu-
terea și controlul credinței. Ispita lui Adam și
Eva se repetă în fiecare zi sub alte înfăți-
șări și o cădere cât de mică sfărâmă pe o-
mul întreg. Răufăcătorii sunt robuști la trup
și ageri la minte și totuși fără credința în
Dumnezeu puterea lor trupestă și sufletească
este folosită pentru distrugerea oamenilor și
a ordinii sociale.

Intrebarea este, ce va face poporul
nostru cu inteligența sa vie? Ce va face po-
porul cu cultura pe care i-o vom da? Care

putere va cărmui spre bine pe individ și mulțimea?

Noi răspundem accentuat, că unica putere este credința în Dumnezeu și o dovedim aceasta cu faptele cari răsar în urma ei.

Credința cere să se întrupeze în faptele îndurării trupești și sufletești, dând o viață liniștită și înfloritoare. Credința începe să dea roduri deja în celula primă a societății, în familie. Credința îi ține pe membrii unei familii de-asupra mizeriilor vieții, îi încurajază în întreprinderile lor. Ea îi ține mai strânși pe membrii familiei și îi face să vadă că prin taina căsătoriei o iubire supranaturală s'a coborât în familie. Credința este razimul grijei părinților față de prunci și al sentimentului de alipire al fiilor către părinți.

Și ce minunate pilde de credință dă Sf. Scriptură. Avram nu știa unde merge, dar prin credință și-a călăuzit viața și a ajuns în pământul făgăduinței. Dreptul Iosif, bărbatul Fecioarei Maria credea morțiș în descoperirea îngerului: „Ea pruncul și pe mama lui și du-te în pământul lui Israil”. (Matei 2 v. 19)

El nu s'a lăsat ademenit de părerile magilor, nici de păgânii Romani, ci crezând în descoperire, în menirea sa superioară, și-a făcut datoria, salvând pe pruncul Iisus pentru mântuirea lumii. Dacă nu ar fi crezut în descoperire, ar fi căzut în mrejele ademenirilor. O altă pildă ne dă Fecioara Maria, care prin credință s'a învrednicit a fi Maica lui Dumnezeu, crezând îngerului.¹⁾

De aici putem vedea, că dacă azi neamul nostru nu ar avea femei, cari să aibe credința că Dumnezeu le-a dat menirea de a fi mame, tot mai mult ar scădea filii buni ai neamului. Am avea tot mai multe femei care să nu mai simtă nici o aplicare spre demnitatea și răspunderea de mamă. Unde aceasta aplicare, acest sentiment lipsește, acolo lipsește credința, acolo femeia petrece toată noaptea alături de bărbatul său.

Lumea de azi preamărește munca, dar nesocotește credința. Și atunci munca de culturalizare trebuie reîncepută cu familia, pu-

nându-o pe baze creștine. Ce minunată pildă am citit despre renumitul pictor Cornelius, care în cursul unei călătorii a poposit peste noapte în casa unui țaran din Tirol. Era cu încă un tovarăș de drum și a rămas uimit, când înainte de culcare țaranul a spus rugăciunea cu toți ai casei. Pictorul era indiferent, dar ieșind pe coridor, a auzit spre mirarea sa că țaranul se rugase și pentru cei doi călători. Și pictorul pentru întâia dată s'a emoționat de puterea credinței!¹⁾

Iată cât este de necesară credința în răspândirea culturii. Dar noi mergem mai departe în dovedirea acestui adevăr. Lumea de azi jertfește milioane și milioane pentru cultură, dar credința așază la cârma culturii *conștiința*, fără de care cultura se năruie în babilonie. Lumea de azi cere încrederea tuturor puterilor trupești și sufletești în favorul progresului, care trebuie să se facă simțit în fiecare zi, dar credința dă scopul, țanta acestui progres, care este apropierea de Dumnezeu prin perfecționare, sau revenirea omului la starea de perfecțiune dăruită de Dumnezeu.

Lumea cere fapte, dar credința le pune la rădăcina responsabilității în fața lui Dumnezeu.

Aceste principii călăuzitoare trebuie să le avem în vedere când este vorba de culturalizarea satelor, omul dela sat stă astăzi buimăcit în fața științei omenești și în fața schimbărilor extra-ordinar de mari pe cari le produce știința chiar și în viața satelor. Săteanul a cedat științei și progresului în ce privește portul, vorba, comunicația, și munca economică, dar nu știe ce să facă cu fondul lui sufletesc moștenit din străbuni. Mulți stau la îndoială, să mai creadă în Dumnezeu după felul cum au crezut înaintașii lui și despre aceasta avem dovadă ivirea sectelor. Câți nu se întrebă să-și mai crească copiii în frica de Dumnezeu, să mai fie cumpătați în vorbe și fapte ori să apuce și ei pe panta orășanului care se crede atotștiutor și atotbun.

(Va urma)

¹⁾ Dr. Grigorie Comșa: Icoana Familiei Creștine, Arad 1934 p. 28 - 32

¹⁾ Revista „Aufwärts”. Strasabourg, Sept. 1934.

Maica Domnului și femeile fără credință.

Este nespuse de înțeleaptă rânduiala bisericii noastre ortodoxe române, că femeile să aibă loc separat în casa Domnului, pentru că așa avem puțină să fim în curat pentru orice moment cu gradul de viață religioasă a cutărui sat sau oraș.

Du-te Dumineca sau într'o sărbătoare la Sf. biserică dintr'o localitate și vezi *numărul și purtarea femeilor de acolo* și vei ști tot ce vrei să ști, în ce măsură sunt cu *frica lui Dumnezeu copilii*, tinerii și bătrânii de acolo, cât sunt de respectuoși, de muncitori, de buni la inimă, de primitivi și înțelegători ai tuturor lucrurilor bune. Și este firesc să fie așa, *fiindcă credința sau necredința femeilor dă foaie externă și chipul intern al satului ori a orașului*. Stăpânirea are putere, gazetele au putere, școalele au putere și oricare așezământ de administrație sau de cultură au putere, dar toate aceste alcătuirii, nici pe departe luate la un loc nu au atâta putere, *câtă putere are femela, mama singură*.

Mentalitatea și gustul femeii, stăpâna nobilă a casei, va umplea bisericile cu credincioși sau le va lăsa goale, după cum este credincioasă sau necredincioasă.

Nici un copil cu mamă credincioasă nu va lipsi dela locul său în sfânta biserică. Nici un băiat și nici o fată cu o bună mamă creștină nu vor putea să o supere prin absența lor dela sf. slujbe. Ba chiar și cei mai indiferenți și durificați soți de dragul soțiilor lor credincioase, vor asculta cu evlavie cuvintele Dumnezeiești.

Unde mama este necredincioasă, sau cu o credință slabă, acolo lucrurile vor sta invers și *zadarnic* se vor ostăni toți binevoitorii bisericii să schimbe lucrurile în spre bine, pentru că **fără creștinizarea inimilor de mamă nu va merge.**

Intr'un ziar religios mic și nepretențios a apărut și următoarea notiță.

Un domn bogat iubitor de viața singuratică în urma invidiei oamenilor, într'o bună zi a plecat să-și caute un moștenitor al averii lui. S'a vorbit cu conductorul unui tramvaiu, dându-i o sumă mare de bani că la toți călătorii, cari vor schimba bani să le deie îndărăpt o sumă mai mare decum s-ar cădea. Domnul bogat și curios care a auzit atâtea preamăriri ale bunătații omenești a observat că fiecare a tăcut și a băgat la buzunar suma mai mare ce nu li se cădea și nu și-au făcut nici o muștrare de conștiință cu păgubirea conductorului, numai o fetiță și-a numărat bine bănișorii și a dat restul înapoi. Domnul s'a interesat cine este fetița aceasta cinstită, era fata unor oameni săraci, dar credincioși și i-a testat o bună parte din averea sa.

Din inima acestei fetițe vorbea și simția inima mamei ei credincioase. Dumnezeu i-a dat atât fetiței o mamă bună și cu frica lui Dumnezeu și atât la fost destul să ajungă bogată și fericită.

Și cred că nu va tăgădui nimeni, ci din contră va recunoaște, că dacă în fața tuturor judecătorilor din lume ne vom ascunde sufletul nostru și nu ne vom recunoaște greșala, mama este singurul judecător pe lume în fața căruia sfârșim să recunoaștem cu lacrimi în ochi orice am făcut și promitem îndreptare nu de frica nici de răsplata ei, ci din dragoste curată.

Acest judecător înțelegător care nu judecă de dragul paragrafelor, ci din cea mai profundă iubire, este singurul chemat și capabil să făurească conștiința noastră să o întărească și să o nobileze, așa încât nici o putere din lumea aceasta să nu o poată clătina din loc. Dar zadarnic am căuta pe acești judecători nobili și înțelepți în rândul *mamelor fără credință în Dumnezeu, pentru că mamele necredincioase durere puțin se interesează de trupul copiilor și mai puțin de sufletele lor*. În dosul zăbrelor temnițelor și ale caseilor de nebuni, cei mai mulți sunt copiii unor mame, cari nu au avut niciodată coroana bunătații sufletului de mamă: *credința în Dumnezeu*.

Pentru aceste mame cerul a însemnat întotdeauna numai atât, a imensitate albastră și goală, și puțin le-a importat sarcinile grele de purtat ale copiilor și lacrimile lor isvorâte pe urma nenorocirii că i au crescut niște mame necredincioase, cari puțin s'au ocupat de sufletele lor și apoi și mai puțin de sufletele copiilor.

De mulți de foarte mulți răufăcători pomenește istoria omenească, dar nici unii nu se pot asemăna în relele lor fapte cu mamele necredincioase, fiindcă ele dacă ar fi avut credință și prin credință un suflet nobil, puteau să facă totodată bine cât rău au făcut.

Pe mama care își face cruce cu mâna ei până când înveți tu singur să-ți faci cruce, pe mama care de atâteori zice rugăciunea de dimineață la masă și seara până când o înveți tu singur, pe mame cari te judecă de atâteori pentru faptele tale până îți întărești judecata ta proprie, pe mama care te îndrumă de atâteori pe drumul cel bun până îl găsești tu singur, nu o poate înlocui nici un învățător și nici un judecător din lumea aceasta.

Dar fără îndoială *că aceasta mamă bună și ideală trebuie să fie creștină, pentru că numai Dumnezeu poate să-l dele în suflet țărta și bunătaatea de care are lipsă.*

Pe Domnul nostru Iisus Hristos de câteori făcea o minune în fața mulțimilor, acestea în elanul momentului doreau să-l proclame de împărat. Pentru ochii lor profani, pentru inimile lor setoase după bunuri pământești mai mare mărire și fericire nu se putea decât să fi împărat.

Maica Domnului care era pururea pe urmele Fiului ei Sfânt, aceste dorinți nu o mișcau de loc pen-

trucă tot ce ofereau acești oameni era puțin și trecător, inima ei de mamă spunea mai presus voia Tatălui ceresc decât orice mărire pământească. Steaua ei călăuzitoare a rămas credința în Dumnezeu care este cea mai mare comoară. De altfel de mame statornice în credința de a urma întru toate voia lui Dumnezeu avem lipsă și noi. Femeile românce să-și dea seama bine că dela credința lor în Dumnezeu depinde viața și fericirea neamului nostru. Oh, cum plâng de cu amar mamele când nasc copii orbi pentru că ele din primul moment își dau seama, că oricâtă avere ar da copiilor orbi, ei nici măcar atâta bucurie nu vor avea în viață să-și vadă drumul pe care merg.

Dar cu cât mai vârtos ar trebui să plângă dându-și seama ce nenorociri produc în viața copiilor lor, dacă îi lasă orbi și fără lumina sufletului în această lume. Ce folos dacă le-ar da copiilor lor toate comorile lumii și i-ar lăsa în loc de rugători lui Dumnezeu dușmani și împotriviți.

Iubite mame, perindați-vă frumos și blând prin fața Maicei Domnului cea mai ideală mamă pe care o cunoaște pământul și dacă va trebui să vă plecați ochii în jos, să știți că nu mai este vreme de pierdut, vă întoarceți la credință ca să putem spune cea mai frumoasă vorbă despre neamul nostru românesc.

Acest neam are mame credincioase și de aceea nu va putea peri niciodată, pentru că mai mare bună-tate și forță nici nu poate avea un neam.

Elena Dr. Cioroianu
protopopeasă.

Cuvântare rostită la parastasul oficiat la 10 ani după moartea Episcopului Ioan I. Papp.
3 Martie 1935.

„Tu vei merge în pace la părinții tăi, îngropat fiind după o bătrânească fericită“. Geneza XV. 15.

Cu aceste cuvinte „a făcut chemare“ Domnul patriarhului Avram, descoperind sfârșitul pământesc pentru toți cei aleși la plinirea unei misiuni date de prevedință. Sfânta Carte ne spune apoi că: „Avram a murit după o bătrânească fericită și s'a adaos la poporul său“.

Fragmentul acesta din epoca patriarhală mi s'a năzărit înainte cu 10 ani pe când se imbarca într'un vagon cosciugul ce ducea trupul episcopului Ioan Ignatie Papp cu destinația unei gări mărunte din apropierea satului Pocloveliște din Bihor.

Și gândeam atunci în mine: Tu mergi în pace la părinții tăi, după bătrânețe fericite, văzând cu ochii izbăvirea neamului, Tu, cel ales de Domnul ca și naintemergătorul unor vremuri glorioase din care și-a luat partea sa de jertfă și aureola sa de slavă și E-

parhia din Vestul României, pe care cu credință ai condus-o 22 ani.

De atunci s'a scurs un deceniu. Pe vlădica Ioan Ign. Papp l-au mai păstrat poate în suflet cei 450 preoți și protopopi asupra cărora și-a pus mâinile și cari au știut să-l cinstească ca pe un bun lucrător în via Domnului și să-l pomenească ca pe sluga cea credincioasă care a știut chivernisi cei cinci talanți dându-i stăpânului său îndoit.

În hrisoavele Eparhiei Aradului se păstrează neșters numele Episcopului Ioan Papp, la secția economică amintindu-l astfel: Fondul „Episcopului Ioan I. Papp“ de un milion depus la 1 Ian. 1925 pentru burse studenților în teologie.

Afară de aceste urme scrise ni s'ar părea că după Episcopul Ignatie al Aradului n'ar mai fi rămas decât această Catedrală renovată la stăruința sa chiriarhală în 2 rânduri și înzestrată cu clopote din banii săi proprii de două ori, apoi biserica zidită din temelie dela Pacloveliștea Bihorului și înzestrată cu toate cele trebuincioase tot din banii economisiți personal, menite ambele să-i păstreze numele viu, iar pilda dărniciiei sale, trează.

Se mai zice că în cursul păstoririi Sale s'ar fi creat un fond preoțesc, ce făcea odinioară cinste Aradului, apoi că ar fi sfințit peste 60 biserici și peste 200 școale și că zidurile mărețe ale Internatului de fete din vecinătatea curiei episcopale tot de numele său s'ar lega. Toate aceste sunt lucruri de mâni omenești a căror sfârșimare noi singuri le-am ajuns în parte.

Ne-a lăsat însă altceva Vlădica Ioan al Aradului. Acest tezaur i l-a descoperit la moartea sa, secretarul consistorial de pe acele vremuri, Vasile Goldiș, care în articolul de fond al oficiosului nostru eparhial la data de 25 Ian. 1925, parentând pe Episcopul Ioan I. Papp sfârșește cu următorul ordin circular duhovnicesc: „Noi să-l învățăm pilda vieții!“! De bunăseama că acest îndemn și-a avut temelul său.

Ce învățăm noi deci din pilda vieții Episcopului Ioan I. Papp?

Pe aripile gândului să ne ducem la anul a tât de des pomenit în istoria mondială: 1848, la un loc pe atât de puțin pomenit: casa lui Ilie, cantorul bisericii din Pocloveliștea Bihorului, a cărui soție, Revelca, dă naștere unui fiu, ce prin botez primește numele de Ignatie. Pruncul se adorme cu cântece de leagăn din troparele și condacele sărbătorilor. Povestile lui din copilărie sunt sinaxarele minielor citite domol de glasul dulos al Diacului Ilie Pap, tatăl său.

Literile le învață după claslov, iar cea dintâi carte din care citește și altora, este Cazania păstrată în strana bisericii.

Praznicul Schimbării la față a anului 1860 dă conștiința vieții, ce de aici încolo se impune ca și o pildă vrednică de urmat, ce începe să fie tratată de

Ignatie al Diacului, cum îl numia satul. Ca de obicei copilul de 12 ani citea Cazanla între cele două slujbe, ascultat cu mult interes nu numai de popor, ci și de bătrânul preot, vechi străjer al bisericii de lemn din Pociovești. Glasul copilului răsona blând așezându-se pe inimi ca și o rouă binecuvântată ce-și picură stropii ferbinți prelingându-se pe genele auditorului. Printre mărgelile arginții, micul ceteț Ignatie, vede un mare tablou: Tavorul luminat, Iisus cu fața strălucitoare între Moisi și Ilie și jos apostolii Petru, Iacob și Ioan. Aude și glasul Tatălui: „Acesta este fiul meu cel iubit“. Și mai aude apoi: „pe acesta să-l ascultați“ și citețul mai aude pentru sine: .. pe acesta să-L slujești cu credință!

Când Ignatie citețul de 12 ani așează Cazanla în strană, i-se deschide un drum luminos: *dela strană până la altar*.

Ca să facă acest drum și să poată la altar să stea cu vrednicie, fiul Diacului din Pociovești a trebuit să facă liceul 8 ani de zile în Beluș apoi să mai facă cei 3 ani de teologie în Arad. Strana din biserica din Pociovești și Cazanla de acolo le cerceta reîntorcându-se în cursul anilor de studii la ele ca și „la elacasă“.

La Arad a sosit tinărul Ignatie Papp în toamna anului 1868 cu gândul de a trece cei 3 ani și a se întoarce la altarul din satul său natal. Domnul a făcut însă ca acest drum al clericului până la altarul bisericii din Pociovești să fie mai lung, cuprinzându-i întreaga sa viață pământească.

Aici la Arad pe acele vremuri păstoria un viădică bătrân: *Procopie Ivaciovici*, care avea trebuință de energia sufletească a unui tinăr versat în practica bisericească, care și în afară de salele cu bănci, poate folosi biserica sale. Așa ajunge clericul Ignatie Papp dela începutul anilor de studii al Institutului teologic din Arad și concepișt la cancelaria consistorială. Terminând cei trei ani de studii, noul episcop, *Miron Romanul*, nu se poate lipsi de tinărul ce se introduse în toate tainele organismului bisericesc conform statutului șagunian. Il hirotonisește de diacon ceremonial legându-l strâns de sf. altar al Catedralei. Cu o sârguință ce nu cunoaște ostenele, printr'o stăruință lipsită de lingușiri, diaconul Ignatie urcă cu greu treptele ierarhice. Priceperea sa în cele ale administrației bisericești, îl pune însă curând în fruntea lucrărilor tuturor șgendelor eparhiale.

Ignatie Papp care în sufletul său consacrat Bisericii Domnului rămase același: Ignatie Ilii Diacului, ce râvnea altarul bisericii din Pociovești, deveni în curând „mâna cea dreaptă“ a viitorului Episcop *Ioan Meșianu* și apoi un „spiritus rector“ al urmașului acestuia: *Iosif Goldiș*.

Dela 1868—1903, timp de acești 35 ani cât a muncit la Consistorul din Arad, Ignatie Papp a ajuns la gradul ierarhic de protosincol primind prin călu-

gărie numele de Ioan, devenind însă — în calitate de referent bisericesc — președintele consistorului pe durata sedisvacanței. Sinodul electoral în două rânduri se întrunește la alegere de viădică. Ura între frați amenință tot mai înverșunată. Cele două part de se războlesc: însoțite de zimbetul liniștit și plin de încredere în Domnul al protosincolului Ioan I. Papp. La 30 Ian. 1903 în ziua sfinților *Trei Ierarhi* se ține cea de a 3 a Adunare electorală. Domnul a făcut minune prin alesul Său. Spiritele învrăjbite se împărțeau între două personalități, se îndreptează acum spre persoana lui Ioan I. Papp. Il aleg cu majoritate și însuflețire. Sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi de atunci da înțușia chemării de Domnul al Ierarhului Său.

Și a păstorit Ierarhul Ioan al Aradului 22 ani. Ani unii grei și plini de încercări, alții săngeroși și poftitori de jertfe și în fine 7 ani bogăți și auroleți de glorie. În anii de încercări Episcopul Ioan al Aradului a birait cu vlașa românismului său țărănesc, în cel de jertfă a prisosit cu preoția sa nemeșteșugită iar anilor bogăți de glorie le-a știut pune frâu prin viața sa de călugăr călit prin post și rugăciune.

Priviți o licoană pe care s'a eternizat trupul său în lumina culorilor. Fața lui totdeauna este senină și luminată de un zimbet. Era întipărită pe ea mulțumirea omului împăcat cu Domnul: știe de unde vine și unde merge. Lui îi răsona vecinic în urechi glasul Tatălui: Tu vei merge în pace la părinții tăi, îngropat fiind după bătrânețe fericite!

„De veți fi la suflet ca și pruncul acesta, veți intra întru împărăția cerului, — zice Iisus apostolilor săi.

Pilda vieții episcopului Ioan I. Papp ne arată că el sufletește a rămas ca și pruncul de 12 ani.

În satul său s'a mutat spre vecinica odihnă. În altarul Bisericii din Pociovești e trupul lui, iar sufletul său așteaptă dreapta judecată Amin.

Pr. C. Turicu.

Scurte însemnări despre cea mai veche organizație bisericească din Bănat

— Parohia, protopopiatul și Episcopia Cenadului —

Parohia ortodoxă-română din Cenad este una din cele mai vechi parohii din Țară. În *Universalis Schematismus* din 1846—47, tipărit la Buda, parohia de aici este trecută ca parohie antică, străveche: „*Parochienn Antiquam*“.¹ Origin a ei trebuie căutată cu multe veacuri înapoi, până pe vremea stăpânirii romane. „Credința noastră — scrie sf. ap. Pavel, ceștinilor din

¹) Aloysiunn Reesch de Lewald: *Universalis Schematismus*. p. 47.

Roma — se vestește la toată lumea.¹ Credința creștină a fost vestită și în orașul Mureșana-Cenad odată cu colonizarea lui cu coloniștii romani. Puțin la început, prin veacul al III-lea creștinii de aici se înmulțesc covârșind cu numărul pe cei rămași în păgânism, adoratori ai zeului persan Mithras și al zeiței egiptene Isis.²)

Fată de creștinii din Dacia-Traiană împărații romani aveau o atitudine mai conciliantă, tolerându-i. Persecuțiile crâncene, deslățite cu furie nebună în cuprinsul Imperiului roman contra adoratorilor lui Iisus Hristos, nu ating-au, sau prea puțin, pe creștinii din Dacia. Era și aceasta o politică a împăraților de a-și apropia și a înoda raporturi mai prietenești cu războinicii și neînfricații Geto-Daci, a cărora romanizare și asimilare o urmăreau.

Intr-o asemenea atmosferă de toleranță, și având în vedere religia Geto-Dacilor, în esența ei, atât de apropiată și asemănătoare religiei creștine,³) nu este mirare că credința creștină prinde tot mai mult teren, și rădăcini cât mai adânci în sufletele Geto-Daco-Romanilor. Ei încep să se organizeze în episcopii și parohii sau enorii de țară. Nici creștinii din Mureșana nu puteau rămâne turmă fără păstor. Ucenicii Apostolilor, gata de a-și sacrifica viața pentru Evanghelia lui Iisus, vor fi fost primii episcopi și preoți cari au organizat comunitățile creștine în această parte a Daciei Ripensis. Ora de însemnătatea Mureșanei „urbs Moriseana“ (numit din veac. XI. Cenad) nu se putem închipui că a putut rămâne fără un nucleu cât de mic, fără o organizație parohială cât de primitivă și neînsemnată chiar de pe timpul stăpânirii romane în Dacia. Că în acest oraș credința creștină luase un avânt deosebit martoră ne este Basilica antică romană și cu cristelnița din fața ei, zidită cu toată probabilitatea încă înainte de retragerea lui Aurelian în Sudul Dunării.

Nu numai că a existat de fapt o comunitate creștină organizată pe baze canonice în acest oraș, dar a trebuit să fie aci, alături de preoți și diaconi, și un episcop creștin, al cărui rol era să supravegheze comunitățile creștine din această parte a Daciei Ripense. Istoria bisericească ne este martoră că în primele 10 veacuri ale erei creștine chiar și la sate rezidau așanumiții „Horepiscopi“, adică episcopi de țară, ne mai vorbind de ceilalți episcopi cari întotdeauna rezidau în același oraș cu prefectul provinciei.⁴) Prefectul Daciei Ripensis, adică al Banatului-Timișan răzidând în Mureșana, trebuia neapărat ca în acest oraș să fi fost și reședința unui episcop.

¹) Romani I. 8.

²) Dr. Anton D. Velcu: Contribuții la studiul creștinismului Daco-Roman sec. I-IV d. Cr., p. 44.

³) Ibidem.

⁴) Dr. Nicolae Popovici: Manual de Drept Bisericesc orient. Arad, 1925, v. I. part. I-II. p. 135, 196.

Episcopia daco-romană filințează de a-lungul veacurilor întunecoase până pe vremea principelui român Optum. Epoca năvălirii popoarelor barbare eclipsează vaza acestei episcopii, dar n'o desființează. Sub Goți creștinismul daco-roman face progese uimitoare. Sub Huni de asemenea. Attila regele Hunilor, care rezida la Mureșana, era pătruns de sentimente profund religioase, și, după mărturia unor scriitori, el însuși oficia slujbele divine alături de preoții săi.¹ Sub influența binefăcătoare a creștinismului înșși Hunii se convertesc la Hristos)² La această acțiune de conversiune va fi contribuit de bună seamă și misionarismul episcopului daco-roman din Mureșana, ajutat de preoții săi. Sub Gepizi și Avari, cari au ocupat Dacia ca federați ai Imperiului roman, creștinismul, luat sub protecția împăraților creștini bizantini, își urma cursul său ascendent. Sublimitatea învățăturilor propovăduite de Biserica românească din Dacia-Traiană a înmulțit și cele mai cerbicoase inimă ale celor mai mari barbari. Despre Bilan (†602) Caganul Avarilor, ce-și avea reședința tot în Mureșana, se spune că într'atât a fost influențat și cucerit de învățătura creștină, încât se „poșternea în genuchi înaintea Biblei, jurând credința aceluia Dumnezeu care a inspirat cuvintele acestei cărți sfinte.“³)

Nu este, deci, nici o mirare dacă pe vremea stăpânirii acestui Cagan, Episcopul român din Mureșana, prin veac. VI-lea ridică în acest oraș o nouă biserică în stilul bizantin pe seama credincioșilor săi. Pe vremea principilor naționali ai Banatului-Timșan: Bulă, Vătavul, Claudiu și până la Optum, viața bisericească din Mureșana se organizează și se consolidează și mai bine, având deastădată concursul prețios al Domnitorilor țării. Alături de organizația episcopală și parohială, în acest timp înflorește și viața mănăstirească. Biserica și mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul: precum și alte biserici și mănăstiri ridicate de Optum în Mureșana și jur, sunt o dovadă ca și o mărturie nemincinoasă până în ziua de azi.

În urma desființării și strămutării la Ilimișoara a episcopiei ortodoxe-române, sau de ritul grecesc, cum de preferință îi spun istoricii maghiari, cu gândul perfid de a-i șerge caracterul național românesc, — și în urma înlocuirii ei cu cea romano-catolică, Românii ortodocși din Mureșana-Cenad rămân până azi numai cu organizația parohială. După acapararea, pe căile cunoscute, a bisericilor și mănăstirilor ortodoxe de către catolicii hrăpăreți, Românii de aici își vor fi ridicat biserici mai modeste, din cărămidă ori din lemn, spre a se putea ruga în mod demn lui Dumnezeu. Când, însă, vremurile erau de așa natură că nu se puteau închina deschis, se retrăgeau în catacom-

¹) Dr. Borovszky Samu: Temes vármegye, p. 234.

²) Ștefan Oltványi: Annales Ven. Capit. Cathedralis Ecc. Csanadiensis, p. 15.

³) Dr. Borovszky: Temes vármegye p. 241, Pr. Gh. Coșman: Din trec. Banatului c. I. p. 29 - 30.

bele sau coridoarele suterane, (de sub Basilica antică din Cenad) existente de pe vremea Romanilor.

Este prea probabil, însă, că în urma desființării episcopiei ortodoxe va fi rămas în Cenad un protopop dependent de episcopul mai apoi de mitropolitul din Timișoara. Protopopul a rezidat aci până după eliberarea Banatului de sub Turci, când și-a mutat sediul în orașelul Sânicolaul-Mare, unde la anul 1727 aflăm deja pe protopopul Mihail, intitulându-se „protopopul Cenadului“. Lui îi succed, tot în Sânicolaul-Mare, o serie de protopopi ort. români și sârbi până la anul 1922. când, prin moartea protopopului român sârbizat Petru Agrima, se desființează protopopiatul Cenadului.¹⁾

În lipsă de documente scrise nu putem preciza cum s'a desfășurat mai departe între veac. XI-XVII viața parohială bisericească din această comună. Una este cert, că în toate timpurile Românii de aici și-au avut preoții lor, cari cu toate prigoanele catolicilor au știut să-și apere turma încredințată lor spre păstorie. Dovadă că după atâtea secole de cumplite prigoane și suferințe, Românii din Cenad au rămas consecvenți cu ei înșiși și cu credința moștenită din strămoși.

Pr. Gh. Cotoșman.

— Va urma —

INFORMAȚIUNI.

Aurel Cosma junior: „Les problemes actuelles religieuses représentées.“ Cunoscutul avocat din Timișoara de prezent deputat și scriitor de talent, delegat al „Uniunii Interparlamentare“, se ocupă în limba franceză de problema instituțiilor parlamentare.

În mod clar ni se arată fazele prin care a trecut parlamentarismul în diferite țări, până a ajuns în unele țări la formele de guvernament ale fascismului și bolșevismului. Broșura cuprinde 46 pagini și face cinstie atât autorului cât și țării sale.

Sfințire de biserică. la Praga În Capitala Cehoslovaciei s'a săvârșit ceremonia sfințirii și inaugurării recent ziditei biserici ortodoxe închinată sfinților Metodie și Chiril. Săvârșirea sfintei liturghii ce i-a urmat a fost transmis prin radio în toate țările europene.

Patriarhia Alexandriei împotriva francmasoneriei. Anul trecut biserica din Atena de sub conducerea I. P. S. Metropolit Hrisostom a condamnat francmasoneria ca pe o erezie și contrară învățăturilor bisericești creștine. Patriarhia de constantinopole a admis acelaș punct de vedere; acum aflăm că și Patriarhia din Alexandria împreună cu Sf. său Sinod, s'a declarat oficial contra oricărei amestec a credincioșilor cu lojele francmasonice.

¹⁾ Despre Protopopiatul Cenadului, vezi în a mea: Din trecutul Banatului, cartea II. p. 221.

Conferința la Palatul Cultural. Luni în 11 Martie l. c., dl Istrate Micescu, avocat și profesor cu renume din București, a ținut la Palatul cultural din Arad o conferință ascultată de public mult despre „*Suveranitatea națională și tratatele internaționale.*“

Cărți și reviste. Anuarul Academiei Teologice ortodoxe Române din Arad pe anul școlar 1933-1934 publicat de Dr. T. Botiș rector.

Cuprinde 1. Cronica anului școlar, 2. Tabloul predicilor rostite de studenții anului IV în anul expirat, în diferite biserici din Arad.

3. Corpul didactic, personalul administrativ. Activitatea literară a membrilor corpului didactic. 4. Școala de cântăreți. În anul 1933-34 au cercetat cursurile teologice: anul I 20 studenți, anul II 17, anul III 14, și anul IV 28 studenți. Societatea de lectură a studenților a dezvoltat o activitate rodnică. În 17 Nov. 1933 studenții teologi au sărbătorit cu multă căldură, 60 ani de viață a bunului lor rector Dr. T. Botiș.

Lămurire. Suntem informați că unii preoți cari au primit foaia „Calea Mântuirii“ pentru a o desface în popor înțelegând greșit un anunț din Nr. 1-2 al foii, socot că Nr. 1-2 li-a fost trimis ca să l împărțiască gratuit cetitorilor.

Noi nu am trimis preoților numere de probă, fiindcă nu ne-au cerut decât unul singur. Circularul în cauză a fost clar și precis, că foile se vor distribui pe un leu exemplarul.

Foaia privea pe cetitorii numerelor de probă și nici de cum pe preoți, cari trebuiau să se orienteze oficial după circular. Foaia nu putea contrazice circularul.

În consecință aducem la cunoștința oficiilor parohiale, că fiecare parohie este datoare la administrația foii „C. M“ cu atâția Lei, câte foi a primit spre desfacere.

Trimiterea banilor se va face tot după zece numere, pe spesele desfăcătorului care a beneficiat de rabatul celor 30%.

Concurs repetit.

În baza ordinului Ven. Consiliu Eparhial Nr. 685/935 se publică din nou concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea postului de capelan cu drept de succesiune pe lângă parohul Nicolae Raichici din lancahid (Iugoslavia).

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Jumătate din sesinnea parohială constătătoare din 32 jugh. cad. pământ arător și 1 jugh. cad. grădină.

2. Jumătate din birul legal.

3. Jumătate din stolele legale.

4. Jumătate din salariul dela stat al parohului.

Parohia este de cl. I. In lipsă de reflectanți de cl. I. la coneursele anterioare, se admit și reflectanți pentru parohii de cl. II.

Alesul va predica regulat în sf. biserică, va catehiza la școala primară din loc și va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Reflectanții se vor prezenta în vreo Duminică sau Sărbătoare în biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, având avizul prealabil al Administratorului protopopesc.

Cererile de concurs se vor adresa Consiliului parohial din Iancahid și se vor înainta administratorului protopopesc în Sarcia (Iugoslavia).

Consiliul parohial

In înțelegere cu: *Gherasim Andru*

adm. ppsc

1—3

Concurs.

Consiliul parohial ort. rom. din Caporal-Alexa (fost Cherechiu), în baza hotărârii corporațiilor parohiale, aprobate de Ven. Consiliu Eparhial sub No. 7168/1934, prin aceasta publică concurs de licitație pentru darea în întreprindere a lucrărilor de zidire a casei parohiale, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Prețul de strigare 170.000 Lei.

2. Anteprenorii nu pot pretinde spese de participare la licitație.

3. Anteprenorii vor depune vadiu de 6% în numerar, înainte de licitație.

4. Planul, devizul și alte condițiuni se pot vedea la oficiul parohial din Caporal-Alexa.

5. Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința lucrările — fără privire la rezultatul licitației — aceluși anteprenor, în care are mai multă încredere.

6. Terminul de licitație la 15 Martie 1935.

7. Intrucât până la aceea dată nu se vor prezenta cel puțin doi reflectanți pentru preluarea zidirii casei parohiale prin licitație minuendă și cu material dela ei, — Consiliul parohial, tot prin aceasta și pe acea dată publică concurs pentru pre-

luarea lucrărilor, manufactura, urmând ca materialul să l furnizeze el.

Caporal-Alexa, din ședința consiliului parohial, dela 21 Februarie 1935.

Pr. S. Stan

președintele cons. par.

2 - 3

Concurs.

În baza ordinului Ven. Consiliu Eparhial No. 686/935 se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea parohiei a II-a din *Toracul Mare* (Jugoslavia) devenită vacantă prin încetarea din viață a preotului Marius Tempea.

Venitele parohiei sunt:

1. Sesiunea parohială, constătătoare din 30 jugh. cad. pământ arător.

2. Birul parohial, rescumpărat cu 3000 Dinari.

3. Stolele legale.

4. Dotația dela Stat, pe care parohia nu o garantează.

Până la 1 Nov. 1935 preoteasa văduvă va beneficia jumătate din venitul parohial.

Parohia este de cl. I și dela recurenți se cere calificarea regulamentară. Alesul va predica regulat în sf. biserică și va catehiza la școlile primare din loc, unde va fi repartizat, fără altă remunerație dela parohie; va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Reflectanții cu avizul prealabil al Administratorului protopopesc, se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare în sf. biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Cererile de concurs însoțite de actele necesare, se vor adresa Consiliului parohial din Toracul-Mare și se vor înainta Administratorului ppsc în Sarcia (Jugoslavia).

Consiliul parohial.

In înțelegere cu: *Gherasim Andru* adm. protopopesc

3—3

Cetiți și răspândiți:

»Biserica și Școala«